

การตั้งชื่อกระบือไทย: การศึกษาโครงสร้างและความหมายเชิงอรรถศาสตร์ Thai buffalo Naming: A study of structure and semantic meaning

รัตนา จันทะเทว¹ และ รุ่งเทียน นาน²

Rattana Chanthao¹ and Runtian Nan²

^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2}Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2}มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}Khon Kaen University

¹E-mail : jratta@kku.ac.th

Received: April 22, 2026 Revised: May 28, 2026 Accepted: June 4, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อกระบือ ข้อมูลวิจัยประกอบด้วยชื่อกระบือและชื่อพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ จำนวน 487 ชื่อ (ไม่นับชื่อซ้ำ) งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพทางภาษาศาสตร์ ใช้แนวคิดการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความหมายเชิงอรรถศาสตร์ในระดับหน่วยอรรถเพื่อให้เห็นโครงสร้างของชื่อ และแนวคิดการจัดกลุ่มความหมาย ผลการวิจัยนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อกระบือมีโครงสร้างชื่อตามจำนวนหน่วยอรรถสามประเภท โดยชื่อแบบหนึ่งหน่วยอรรถพบมากที่สุด 316 ชื่อ (66.1%) รองลงมาคือสองหน่วยอรรถ 157 ชื่อ (32.2%) และสามหน่วยอรรถน้อยที่สุดเพียง 14 ชื่อ (1.7%) ความหมายของชื่อกระบือแบ่งเป็น 21 กลุ่มความหมาย ได้แก่ สิ่งของมีค่า ความร่ำรวย อาหารและเครื่องดื่ม คน พืช สัตว์ อานาจ, ชื่อเสียง สิ่งของ สถานที่ สภาพธรรมชาติ ศาสนา ความรักและความสุข สี ความสวยงาม จำนวน วันเวลา โชควาสนา และสิริมงคล รูปร่าง สีน้าและรำน้า และ โรค ผลการวิจัยพบว่าชื่อส่วนใหญ่สัมพันธ์สิ่งของมีค่า พืช และคน โดยเฉพาะคำว่า “เพชร” “ทอง” ซึ่งสะท้อนมูลค่าของกระบือเชิงเศรษฐกิจมากกว่าภาคเกษตรกรรมหรือการทำนา ชื่อกระบือแสดงการปรับตัวการเลี้ยงกระบือในวิถีวัฒนธรรมของเกษตรกรสมัยใหม่ที่นำเทคโนโลยีมาใช้ทำนากระบือ นอกจากนี้ชื่อกระบือ

ใกล้เคียงกับการตั้งชื่อบุคคล และข้อค้นพบนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อกระบือกับบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน

คำสำคัญ: การตั้งชื่อ; ชื่อกระบือ; อรรถศาสตร์; สัตว์เศรษฐกิจ

Abstract

This study aims to analyze the meanings of buffalo names. The research data consist of 487 buffalo names and sire–dam names (excluding duplicates). This qualitative linguistic study employs a semantic analysis approach at the morphemic level to reveal the structural patterns of naming, together with the concept of semantic categorization. The findings are presented through descriptive analysis. The results indicate that buffalo names can be classified into three structural types based on the number of semantic units. Single-semantic-unit names were the most frequent, accounting for 316 names (66.1%), followed by two-semantic-unit names with 157 names (32.2%), while three-semantic-unit names were the least common, with only 14 names (1.7%). The semantic analysis revealed 21 semantic categories of buffalo names: valuables, wealth, food and beverages, humans, plants, animals, power, fame, objects, places, natural conditions, religion, love and happiness, colors, beauty, numbers, time and dates, fortune and auspiciousness, physical appearance, products and commercial establishments, and diseases. The findings further demonstrate that most buffalo names are associated with valuables, plants, and humans, particularly the words “diamond” and “gold,” reflecting the economic value of buffaloes beyond their traditional role in agriculture and rice farming. Buffalo naming practices also reveal the adaptation of buffalo husbandry within the cultural practices of modern farmers who increasingly employ technology in rice cultivation. Moreover, buffalo naming practices closely resemble human naming conventions. These findings highlight the relationship between the meanings of buffalo names and the contemporary social context of Thailand.

Keywords: Naming; Buffalo’s names; Semantic; Economic pets

1. บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) ให้ความหมาย กระบือ คือ ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดใหญ่กับคู่ ลำตัวสีดำหรือเทา เขาโค้งยาว ไม่ผลัดเขาที่โตค้างและหน้าอกมีขนขาวเป็นรูปร่าง ครึ่งล่างของขาทั้งสี่มีขนสีขาวหรือขาวอมเทา อย่างไรก็ตาม พจนานุกรมไม่ได้ให้คำอธิบายถึงบทบาทสำคัญของกระบือซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำนา เพราะนอกจากกระบือจะใช้ไถนาแล้ว การกินหญ้าของกระบือเป็นเสมือนการกำจัดพืชหรือหญ้าในท้องนาตามธรรมชาติ มูลกระบือเป็นปุ๋ยจุลินทรีย์ที่ใช้ในการเพาะปลูกได้ จินตนา อินทรมงคล (2548) ในอดีตกระบือยังมีความสำคัญต่อการเดินทางและการอพยพของผู้คน ดังนั้น วิถีชีวิตในอดีตของสังคมเกษตรกรรมไทยนั้นกระบือจึงมีบทบาทหลายด้าน

บทบาทของกระบือในภาคการเกษตรกรรมลดลง และผู้เลี้ยงให้ความสำคัญกับกระบือน้อยลง (เอี่ยม ทองดี, 2534) เพราะเกษตรกรใช้เทคโนโลยีและรถไถนาในกระบวนการทำนา แต่มีบทบาทเพิ่มขึ้นในภาคธุรกิจ อาทิ การเลี้ยงกระบือเพื่อขายเนื้อ การเลี้ยงกระบือเพื่อการขยายพันธุ์ รวมถึงการเลี้ยงกระบือในฐานะสัตว์เลี้ยงที่มีความสวยงาม ดังนั้น ปัจจุบันการเลี้ยงกระบือในภาคธุรกิจเหล่านี้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง ดังนั้น กระบือจึงเปลี่ยนบทบาทจากภาคเกษตรมาสู่ภาคเศรษฐกิจ รวมถึงการเลี้ยงเพื่อการแข่งขันประกวดกระบือในเวทีการประกวดทั่วประเทศ เช่น “งานวันอนุรักษ์และพัฒนากระบือปลักไทย ประจำปี 2568” ของกรมปศุสัตว์ เขต 6 จังหวัดนครราชสีมา โดยมีรางวัลชนะเลิศระดับต่าง ๆ ซึ่งจะได้รับถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ซึ่งจัดขึ้นโดยกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงกระบือไทยมีความรู้การเลี้ยงกระบือในบริบทใหม่และเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือ ดังนั้น กระบือจึงยังคงมีบทบาทต่อเกษตรกรไทยและสังคมไทยในปัจจุบัน

การเลี้ยงกระบือในภาคธุรกิจ กระบือมักจะได้รับการตั้งชื่อเพื่อระบุตัวกระบือ เช่นเดียวกับการระบุชื่อบุคคล ชื่อที่ตั้งให้เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเรียก การระบุตัวได้ง่าย และเพื่อระบุในระบบลงทะเบียนขอใบรับรองเพื่อเข้าร่วมการประกวด ซึ่งชื่อเป็นสิ่งที่จำเป็น การตั้งชื่อกระบือมีความหลากหลายและน่าสนใจอย่างมากในปัจจุบัน สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของคนและวัฒนธรรมความเชื่อของสังคมไทยที่มีต่อการตั้งชื่อ ดังนั้น ชื่อกระบือจึงกลายเป็นมรดกทางภาษาทำให้ผู้วิจัยนำมาศึกษาเพื่อจะตอบคำถามว่าชื่อกระบือและพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ของกระบือที่เข้าประกวดในงานประกวดกระบือแห่งชาติ สะท้อนบทบาทการเลี้ยงกระบือที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทยสมัยใหม่อย่างไร

การประกวดกระบือเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงในระบบฟาร์ม โดยจะคัดเลือกกระบือที่มีลักษณะดีที่สุดเพื่อเป็นตัวแทนของฟาร์ม งานประกวดจะมีกระบือจำนวนมากจากฟาร์มต่าง ๆ ในภูมิภาคเดียวกันและภูมิภาคอื่นเข้าร่วม การวิจัยนี้จึงได้ซื้อกระบือและซื้อพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่เข้าประกวดในงานประกวดกระบือระดับชาติ ที่จัดขึ้นวันเกษตรกรภาคอีสาน ประจำปี พ.ศ. 2567 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยสำนักงานปศุสัตว์เขต 4 ดังนั้น ชื่อกระบือที่นำมาประกวดในงานนี้จึงสามารถเป็นตัวแทนข้อมูลชื่อกระบือของงานวิจัยนี้ทั้งด้านจำนวนของกระบือ และการจัดงานประกวดระดับชาติ ผลการวิจัยนั้นนอกจากจะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาในด้านการตั้งชื่อกระบือไทยแล้วยังทำให้เห็นถึงค่านิยมการเลี้ยงกระบือของคนไทยที่เปลี่ยนไปจากการเลี้ยงเพื่อทำนามาสู่การเลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์เศรษฐกิจ การตั้งชื่อกระบือยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยที่มีต่อการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะกระบือที่มีคุณค่าทางจิตใจและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

จรัญ จันทลักษณ์ (2527) จำแนกกระบือหรือควายเป็นสองประเภทคือ ควายแม่น้ำ (river or riverine buffalo) และควายปลัก (swamp buffalo) ต่อมาในงานของ จินตนา อินทรมงคล (2548) ได้เพิ่มเติมสายพันธุ์กระบืออีกประเภทหนึ่ง คือ ควายพันธุ์ลูกผสม ซึ่งเป็นการผสมข้ามพันธุ์ระหว่าง ควายแม่น้ำ กับ ควายปลัก เพื่อได้ลูกผสมที่ใช้ประโยชน์ได้ทั้งการจำหน่ายนมและเนื้อ โดยทั่วไปแล้วกระบือไทยจัดเป็นประเภทควายปลักเลี้ยงเพื่อใช้งานในไร่นาและใช้เนื้อบริโภค ดังนั้น กระบือในงานประกวดกระบือที่กรมปศุสัตว์เขตพื้นที่ต่าง ๆ จัดขึ้นเป็นกระบือประเภท “ควายปลัก” และรายชื่อกระบือในงานวิจัยนี้จึงหมายถึง ชื่อกระบือประเภท “ควายปลัก” เท่านั้น

การศึกษาการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยยังมีจำนวนจำกัด ซึ่งเผยแพร่ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา เช่น งานของ โสภิตา โสมะเกิด (2560) ศึกษาการตั้งชื่อวัวชนภาคใต้พบว่าชื่อวัวชนภาคใต้มีที่มาและความหมายแบ่งได้เป็น 14 กลุ่ม ได้แก่ ลักษณะ ความสามารถ ภูมิปัญญาและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัว สิ่งของมีค่า คำเรียกหน้าชื่อ บุคคลหรือองค์กร ชัยชนะ เกียรติยศ โชควาสนา ความรัก ความเจริญรุ่งเรือง ความบันเทิง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ทราบลักษณะการตั้งชื่อวัวชนและจัดกลุ่มที่มาและความหมายของชื่อวัวชนภาคใต้ ปัทมา เหมือนสมัย (2562) ได้ศึกษาการตั้งชื่อสุนัขในประเทศไทย: ภาพสะท้อนสังคมไทยพบว่าความหมายของชื่อสุนัขมี 16กลุ่มความหมาย ได้แก่ อาหาร คุณลักษณะรูปธรรม ชื่อเฉพาะ ความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ สัตว์ สิ่งของ สิ่งก่อสร้าง ธรรมชาติ กริยาอาการ ไม้มีความหมาย ความเชื่อ-ศาสนา คน-คุณลักษณะนามธรรม ความรัก-ความสุข ความบันเทิง

ความเป็นเลิศ และตัวอักษร-ตัวเลข ลำดับที่ การวิเคราะห์ชื่อสุนัขสะท้อนให้เห็นลักษณะสังคมโลกทัศน์และค่านิยมของสังคมไทย สมิตร์ชาต พุมมา และฉันทัส ทองช่วย (2562) ศึกษาการตั้งชื่อนกในจังหวัดสงขลา พบที่มาและความหมายของชื่อนก 7 กลุ่ม เช่น ลักษณะหรือนิสัย ชื่อคนหรืออาชีพของคน ความชอบของผู้เลี้ยง ตัวเลข ชื่อสัตว์เลี้ยงอื่นในบ้าน สถานที่และสิ่งมีค่า และพบว่าชื่อที่ตั้งตามลักษณะหรือนิสัยของนกมีจำนวนมากที่สุด

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อสัตว์ในประเทศไทย เห็นได้ว่าความหมายของชื่อสัตว์มีความสัมพันธ์กับลักษณะของสัตว์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และยังเชื่อมโยงกับความหมายที่แสดงความสวยงาม ความเชื่อและความใกล้เคียงกับชื่อของบุคคล นอกจากนี้การศึกษาข้างต้นยังสะท้อนถึงการตั้งชื่อให้กับสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญในแต่ละภูมิภาค เช่น ชื่อวัวชน เกิดจากกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ชาวบ้านนำวัวมาชนเพื่อความบันเทิงและกลายเป็นประเพณีของท้องถิ่น ชื่อนกในจังหวัดสงขลาสะท้อนถึงค่านิยมการเลี้ยงนกของชาวภาคใต้ หรือชื่อสุนัขของคนไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ของคนไทยและสุนัขซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงพื้นบ้านมาตั้งแต่อดีต อย่างไรก็ตาม กระบือเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีบทบาทในภาคเกษตรควบคู่กับการทำนาแบบนาดำของสังคมไทยและกลายมาเป็นสัตว์เลี้ยงทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงในปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาความหมายของชื่อกระบือจึงน่าจะสะท้อนให้เห็นบทบาทของกระบือในบริบทสังคมไทยสมัยใหม่ได้

นอกจากประเทศไทยแล้ว การศึกษาชื่อสัตว์ยังปรากฏในงานวิจัยต่างประเทศจำนวนมาก อาทิ Shuo (2010) ศึกษาประเภทชื่อสัตว์เลี้ยงในประเทศจีน พบว่า ชื่อสัตว์เลี้ยงในประเทศจีนแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ชื่อแบบดั้งเดิม และแบบแปลกใหม่ ในประเภทแรกแบบย่อย ได้เป็นชื่อที่แสดงถึงความสนิทและความรัก และชื่อที่แสดงถึงความเป็นเป็นมงคลและมั่งคั่ง ที่มาของการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงมี 2 รูปแบบ ได้แก่ การตั้งชื่อโดยใช้คำหรือชื่อที่มีอยู่แล้ว และการตั้งชื่อโดยการสร้างคำใหม่ขึ้น ชื่อที่ตั้งด้วยวิธีที่สองนี้ส่วนมากจะไม่มี ความหมาย Ni (2019) ศึกษาการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงในประเทศจีน โดยมุ่งศึกษาลักษณะการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงและปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งชื่อ พบว่า ความหมายของชื่อสัตว์เลี้ยงในจีนมีความเข้าใจง่ายและมีความรู้สึกใกล้ชิด นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงที่อยู่ในวิถีชีวิตวัฒนธรรม เช่น งานของ Lindsey (2017) ศึกษาการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงในไต้หวัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิบัติการทางภาษาในการตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงในไต้หวัน พบว่า การตั้งชื่อเป็นชื่ออาหารหรือที่เกี่ยวกับอาหาร และมีการตั้งชื่อเพื่อแสดง ความหมายในเชิงสิ่งที่มี ความน่ารักโดยใช้กลวิธีทางภาษา และการสร้างคำโดยการเลียนธรรมชาติของสัตว์ ใน

ประเทศซาอุดีอาระเบียนิยมเลี้ยงแมว และแมวเป็นสัตว์ในตำนานและความเชื่อ จึงมีการให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อแมว ในงานของ Alqarni (2022) พบว่าชื่อแมวแบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม ความหมาย ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ บุคลิกภาพ การเรียก บุคคลที่มีชื่อเสียง ความนิยมของชื่อในหมู่แมว สมาชิกในครอบครัวหรือชื่อเพื่อน ชื่อสัตว์เลี้ยงตัวก่อนหน้า ต้นกำเนิด/ประเภทของแมว และเหตุผลอื่น เช่น ชื่อเพลง ภาพยนตร์ เป็นต้น โดยการตั้งชื่อตามลักษณะทางกายภาพพบมากที่สุด

การทบทวนงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศข้างต้นชี้ให้เห็นว่าสัตว์เลี้ยงมีชื่อเพื่อระบุตัวตน นอกจากนี้ยังสะท้อนระบบคิดของคนในสังคมผ่านความหมายของชื่อที่ตั้งให้สัตว์เลี้ยง ซึ่งสัมพันธ์กับบทบาทของสัตว์เลี้ยงในแต่ละสังคม อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏการศึกษาการตั้งชื่อกระบือ ซึ่งอาจจะสืบเนื่องจากกระบือที่เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีในแถบภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะประเทศไทยที่เลี้ยงกระบือทั้งเพื่อทำนาและเป็นสัตว์เลี้ยงในภาคเศรษฐกิจ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงไม่เข้าช้อนกับการวิจัยที่ผ่านมาและมีความสำคัญที่จะศึกษาความหมายของชื่อกระบือในทางภาษาศาสตร์ นอกจากจะทำให้เข้าใจระบบความหมายของชื่อกระบือในบทบาทของสัตว์เศรษฐกิจแล้วยังจะทำให้เห็นถึงบทบาทของกระบือกับสังคมไทยในปัจจุบันผ่านชื่อที่ผู้เลี้ยงตั้งชื่อและลงทะเบียนไว้อย่างถูกต้องตามข้อมูลของหน่วยงานราชการ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีคำถามการวิจัยว่า “ชื่อกระบือและชื่อพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ของกระบือในงานประกวดกระบือแห่งชาติ มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของกระบือในสังคมไทยสมัยใหม่อย่างไร ?” จึงนำมาสู่วัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและความหมายทางอรรถศาสตร์ของชื่อกระบือและจัดหมวดหมู่ความหมายของชื่อกระบือจากชื่อกระบือที่เข้าร่วมประกวดกระบือ ในงานวันเกษตรภาคอีสาน ประจำปี พ.ศ. 2567

3. วิธีดำเนินการวิจัย

แบบการวิจัย

การวิจัยนี้ออกแบบให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางภาษาศาสตร์ และการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานประกวดกระบือระดับชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อมูล

ข้อมูลการวิจัย คือ ชื่อกระบือและชื่อพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์กระบือที่นำมาประกวดในงานประกวดกระบือในงานวันเกษตรภาคอีสาน ประจำปี พ.ศ. 2567 จัดโดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์เขต มีตัวอย่างชื่อกระบือ ดังนี้

ขวัญ คชสาร สุวรรณ มะลิ ก้องสยาม จอมขวัญ จันทรวาด นำโชค
เพิ่มเพชร ฟ้าประทาน ช้างเศรษฐี เพชรสยาม เทอร์โบ ทองใหญ่

แหล่งข้อมูลวิจัย

รวบรวมจากการลงทะเบียนชื่อกระบือที่เข้าร่วมการประกวดงานประกวดกระบือภาคอีสานฯ และ เก็บข้อมูลจากรายชื่อกระบือที่เข้าประกวดจากสำนักงานปศุสัตว์เขต 4 จังหวัดขอนแก่น เพื่อตรวจสอบรายชื่อให้ตรงกัน ได้รายชื่อกระบือ จำนวนทั้งหมด 487 ชื่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ความหมายเชิงอรรถศาสตร์ (semantic analysis) ในทางภาษาศาสตร์ และแนวคิดการจัดกลุ่มความหมาย (semantic field) เพื่อจัดหมวดหมู่ความหมายของชื่อกระบือ โดยมีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

- 1) การแยกหน่วยอรรถของชื่อกระบือ
- 2) การวิเคราะห์โครงสร้างชื่อตามเกณฑ์หน่วยอรรถ
- 3) การจัดกลุ่มความหมายเชิงอรรถศาสตร์ ด้วยแนวคิด (semantic fields)
- 4) ตรวจสอบที่มาของชื่อจากเว็บไซต์ของฟาร์มเลี้ยงกระบือเพื่อการตีความเชิงสังคมวัฒนธรรมจากชื่อกระบือ

4. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้วิเคราะห์ความหมายของชื่อกระบือโดยจะอ้างอิงเรื่อง หน่วยอรรถ (semantic unit) ซึ่งหมายถึงหน่วยของความหมาย เช่น ช้างเศรษฐี แบ่งเป็น 2 หน่วยอรรถ (ช้าง - เศรษฐี) หากพบหน่วยอรรถที่ซ้ำกับ ช้าง หรือ เศรษฐี ในชื่อกระบืออื่น อย่างไรก็ตามหากหน่วยอรรถมีความหมายเดียวกัน เช่น คชสาร จัดให้เป็น 1 หน่วยอรรถ คือ หมายถึงช้าง เมื่อนำชื่อกระบือทั้งหมดมาแบ่งแยกตามจำนวนหน่วยอรรถ พบว่าชื่อกระบือทั้งหมด 487 ชื่อ แบ่งตามเกณฑ์หน่วยอรรถทางความหมายออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถ มีจำนวน 316 ชื่อ
- 2) ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 2 หน่วยอรรถ มีจำนวน 157 ชื่อ
- 3) ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 3 หน่วยอรรถ มีจำนวน 14 ชื่อ

ข้อมูลข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อกระป๋องเพื่อเข้าประกวดนิยมตั้งชื่อแบบมีความหมายในหนึ่งหน่วยอรรถ มากที่สุด และมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนชื่อทั้งหมด รองลงมาคือชื่อกระป๋องที่มีสองหน่วยคำอรรถ และพบว่าชื่อกระป๋องที่มีสามหน่วยอรรถพบ น้อยที่สุด เพียงจำนวน 14 ชื่อ เท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถ

ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถมีจำนวนทั้งหมด 316 ชื่อ ผลการวิจัย พบว่า ในกลุ่มชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถ สามารถจัดกลุ่มความหมายตาม หน่วยอรรถออกได้เป็น 21 ความหมายที่สัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถ

กลุ่มความหมาย	จำนวน ชื่อ	ตัวอย่างชื่อ
1. สิ่งของมีค่า	54	กำไลทอง/ไข่มุก/ไพลิน/ทองทิพย์/สุวรรณ
2. พืช	34	กล้วยหอม/ดอกคูณ/ เฟื่องฟ้า/มะลิ/แมงกั
3. คน	34	ขุนช้าง /คำแก้ว/ ผาแดง / โรนัลโด /แม่ใหญ่
4. สัตว์	21	กวาง/คชสาร/จ๊กจั่น/ ฉลามขาว /ช้างเผือก
5. ความร่ำรวย	19	กำไร/มั่งมี/ เจริญทรัพย์/พารวย/เฮงเฮง
6. สภาพธรรมชาติ	19	จันทร์/ดาวเหนือ/ ตะวันฉาย/ฟ้ารุ่ง/ออรา
7. ศาสนา	17	กฐิน/ ก้อนด / ขวัญเรือน / เทพบุตร/นะโม
8. อาหารและเครื่องดื่ม	16	กล้วยเตี้ยว/ กะปิ/เต้าฮวย/ น้ำหวาน/ เหล้า ขาว
9. ความรักและความสุข	13	ขวัญใจ/คำแพง/จอมขวัญ/ เพลลิตา/มิ่งรัก
10. โศกนาฏกรรม สิริมงคล	11	ของขวัญ/คำขวัญ/คำคุณ/โชคดี/ อังเปา
11. ชื่อเสีย	11	ก้องสยาม/ก้องหล้า/เป็นหนึ่งในฟ้า/สละท้าน ฟ้า

ตารางที่ 1 ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถ (ต่อ)

กลุ่มความหมาย	จำนวน	ตัวอย่างชื่อ
12. สถานที่	10	เขาดิน/ เขาใหญ่/ตองอู/นครหลวง/อุดร
13. อำนาจ	10	กัปตัน/ขุนพล/ ขุนศึก/เจ้าพระยา/บิกบอส
14. ความสวยงาม	8	งามตา/จันทร์วาด/ดุงดาว/ปานวาด/สวย
15. จำนวน	7	เก้ากระรัต/ ตองเก้า/นิตหน้อย/ล้านเก้าแสน/ ล้านห้าแสน
16. วันเวลา	7	ปลายฝน/ปีใหม่/ฟ้าใหม่/วาเลนไทน์/สิงหา
17. สิ่งของ	6	ขุน/ถุงเงิน/แพรไหม/ไหมทอง/อ่าง
18. สี	6	กรีน/ดำ/นวล/น้ำเงิน/สีทอง
19. ลักษณะรูปร่าง	6	เขาหัก/ซูปเปอร์บิก/เตี้ย/ล่ำ/สูง
20. สินค้าและร้านค้า	6	ซูปเปอร์แวร์/ดีได้/บิกซี/บีเอ็ม/ลิโอ
21. โรค	1	โอมิครอน

จากตาราง สามารถเห็นได้ว่าชื่อกระป๋องที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของมีค่ามีจำนวน 54 ชื่อ ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มความหมายที่สัมพันธ์กับพืช และสัมพันธ์กับคน มีจำนวนเท่ากัน คือ 34 ชื่อ ต่อมาคือกลุ่มสัตว์ มีจำนวน 21 ชื่อ ส่วนกลุ่มความร่ำรวย เจริญรุ่งเรืองและกลุ่มสภาพธรรมชาติ มีจำนวนที่เท่ากัน คือ 19 ชื่อ กลุ่มศาสนา มีจำนวน 17 ชื่อ และกลุ่มที่มีความหมายเกี่ยวกับโรคพบจำนวนน้อยที่สุด มีเพียง 1 ชื่อเท่านั้น ภาพรวมของชื่อกระป๋องที่มีความหมายสัมพันธ์กับด้านต่าง ๆ ทั้ง 21 กลุ่มความหมายแสดงให้เห็นความหลากหลายของชื่อกระป๋องไทยในปัจจุบัน

4.2 ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 2 หน่วยอรรถ

ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 2 หน่วยอรรถมีจำนวนทั้งหมด 157 ชื่อ ผู้วิจัยจะจัดกลุ่มตามความหมายของหน่วยอรรถ นำการจัดควาหมายของแต่ละหน่วยอรรถที่ได้จาก 4.1 มาจัดกลุ่มโครงสร้างชื่อตามที่มาของความหมาย ออกเป็น 12 กลุ่ม โดยจะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 2 หน่วยอรรถ

กลุ่มความหมาย – กลุ่มความหมาย (จำนวนกลุ่ม)	จำนวน ชื่อ	ตัวอย่างชื่อ
1. สิ่งของมีค่า- ความหมายอื่น (15กลุ่ม)	56	เพชรทอง/พลอยสวย เพชร (สิ่งของมีค่า) - ทอง (สิ่งของมีค่า) พลอย (สิ่งของมีค่า) - สวย (ความสวยงาม)
2. คำนำหน้าชื่อ- กลุ่มความหมายอื่น (14กลุ่ม)	29	เจ้าเพชร/แม่คำ เจ้า(คำนำหน้าชื่อ/บุรุษสรรพนาม) - เพชร (สิ่งของมี ค่า) แม่(คำนำหน้าชื่อ/บ่งบอกเพศหรือการเป็นแม่) - คำ (ลักษณะรูปร่าง/สี)
3. ลักษณะรูปร่าง- ความหมายอื่น (6กลุ่ม)	13	บีกชาละวัน/ดำตีนโต บีก (ลักษณะรูปร่าง/ใหญ่) - ชาละวัน (สัตว์/จระเข้) ดำ (ลักษณะรูปร่าง/สี) - ตีนโต(ลักษณะรูปร่าง/ อวัยวะ)
4. จำนวน-ความหมาย อื่น (7กลุ่ม)	12	เก้าเจริญ/หนึ่งสยาม เก้า(ตัวเลข) - เจริญ (ความเจริญ) หนึ่ง(ตัวเลข) - สยาม (สถานที่/ประเทศไทย)
5. ธรรมชาติ-กลุ่ม ความหมายอื่น (6กลุ่ม)	10	จันทร์สง่า ภูพระยา จันทร์ (สิ่งธรรมชาติ) - สง่า (ความสวยงาม) ภู (สิ่งธรรมชาติ) - พระยา (อำนาจ / บรรดาศักดิ์)
6. อำนาจและความ ยิ่งใหญ่-ความหมายอื่น (7กลุ่ม)	8	เดชหลวง/ขุนสะท้าน เดช(อำนาจ/อำนาจ) - หลวง (อำนาจ/ผู้เป็นใหญ่) ขุน(อำนาจ/ผู้เป็นหัวหน้า) - สะท้าน (มีชื่อเสียง/ดัง ลั่น)
7. กลุ่มสัตว์-กลุ่ม ความหมายอื่น (6กลุ่ม)	6	ช้างมงคล/หงส์สยาม ช้าง (สัตว์) - มงคล (สิริมงคล) หงส์ (สัตว์) - สยาม (สถานที่/ประเทศไทย)

ตารางที่ 2 ชื่อกระป๋องที่มีความหมาย 2 หน่วยย่อย (ต่อ)

กลุ่มความหมาย – กลุ่มความหมาย (จำนวนกลุ่ม)	จำนวน ชื่อ	ตัวอย่างชื่อ
8. โชควาสนาและสิริ มงคล-ความหมายอื่น (4กลุ่ม)	6	โชคมงคล/มงคลสยาม โชค(โชควาสนา) - มงคล (สิริมงคล) มงคล(สิริมงคล) - สยาม (สถานที่/ประเทศไทย)
9. ความร่ำรวย เจริญรุ่งเรือง- ความหมายอื่น (4กลุ่ม)	5	ปังสยาม/มารวยจูเนียร์ ปัง(เจริญรุ่งเรือง) - สยาม (สถานที่/ประเทศไทย) มารวย(ความร่ำรวย) - จูเนียร์ (คน)
10. พืช-ความหมายอื่น (4กลุ่ม)	5	กล้วยมงคล/เผือกใหญ่ กล้วย (พืช/ผลไม้) - มงคล (สิริมงคล) เผือก(พืช/พืชตระกูลหัว) - ใหญ่ (ลักษณะรูปร่าง/โต)
11. ศาสนา- ความหมายอื่น (3กลุ่ม)	4	เทพบุตรสงกรานต์/ปรางค์สุรินทร์ เทพบุตร(ศาสนา/เทวดา) - สงกรานต์ (เทศกาล) ปรางค์ (ศาสนา/สิ่งก่อสร้างทางศาสนาพุทธ)- สุรินทร์ (สถานที่/จังหวัด)
12. สาย-ชื่อพ่อพันธุ์	3	สายปานสุรินทร์/สายเพชรอุดร สาย (บ่งบอกชื่อสาย) - ปานสุรินทร์ (ชื่อพ่อพันธุ์) สาย - เพชรอุดร (ชื่อพ่อพันธุ์)

ข้อมูลชื่อแบบสองหน่วยย่อยในตารางที่ 1 พบว่า ชื่อกระป๋องที่อยู่ในกลุ่มสิ่งของมีค่า-กลุ่มความหมายอื่น มีจำนวนมากที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 56 ชื่อ และกลุ่มความหมายของหน่วยย่อยที่ 2 มีความหลากหลายมากกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาคือกลุ่มคำนำหน้าชื่อ-กลุ่มความหมายอื่น มีจำนวน 29 ชื่อ เช่นคำว่า “เจ้า” เป็นคำนำหน้าชื่อกระป๋องที่พบจำนวนมาก และเป็นคำสรรพนาม คำว่า “แม่” เป็นคำนำหน้าชื่อที่บ่งบอกเพศของกระป๋อง คำสรรพนามอื่น ๆ เช่น น้อง บ่าว ลูก พ่อ สื่อให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างกระป๋องกับผู้เลี้ยงหรือใช้สรรพนามเสมือนคนหรือกระป๋องสมาชิกในครอบครัว กลุ่มที่มีจำนวนชื่อน้อยที่สุดคือ กลุ่ม สาย-ชื่อพ่อพันธุ์ มีเพียง 3 ชื่อ

4.3 ชื่อกระบือที่มีความหมาย 3 หน่วยอรรถ

ชื่อกระบือที่มีความหมาย 3 หน่วยอรรถมีจำนวนทั้งหมด 14 ชื่อ แต่ละหน่วยอรรถของชื่อมีความหมายที่หลากหลาย ดังนั้น จึงวิเคราะห์ชื่อที่ละหน่วยอรรถ เช่น จ้าวเกียรติมงคล วิเคราะห์เป็น 3 หน่วยอรรถ หน่วยอรรถที่ 1 คือ จ้าว จัดอยู่ในกลุ่มคำนำหน้าชื่อและเจ้าเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 2 หรือ 3 หน่วยอรรถที่ 2 คือ เกียรติ จัดอยู่ในชื่อเสียง ส่วนหน่วยอรรถที่ 3 คือมงคล จัดอยู่ในกลุ่มสิริมงคล จากการวิเคราะห์ชื่อกระบือที่มีความหมาย 3 หน่วยอรรถแล้ว พบว่าหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถมีความหมายสัมพันธ์กับกลุ่มความหมายต่าง ๆ เช่นกลุ่มสิ่งของมีค่า พืช สัตว์ สถานที่ ความเชื่อทางศาสนา อำนาจ และกลุ่มลักษณะรูปร่าง ผู้วิจัยพบว่าชื่อกระบือที่มีความหมายสัมพันธ์กับสิ่งของมีค่ามีจำนวนมากที่สุด มีอยู่ 7 ชื่อ ได้แก่ เจ้า-ขุน-ทรัพย์ ทอง-สาย-ใบหยก เพชร-นางพญา-หงส์ขาว เพชร-ไผ่-ทอง เพชร-ภูทอง-ดอกคูณ เพชร-รุ่ง-รวย ศักดิ์-เงิน-อุทัย และยังพบว่าการตั้งชื่อกระบือโดยคำว่า ยักษ์ เช่น ดาวรุ่ง-ยักษ์-อุดร ยักษ์-ดำ-บ้านผือ ยักษ์เป็นมนุษย์ชนิดหนึ่งตามความเชื่อของคนไทย ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ คำว่า ยักษ์ที่อยู่ในชื่อกระบือเป็นความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึงตัวขนาดใหญ่ สื่อให้เห็นว่ากระบือตัวนี้รูปร่างใหญ่โต นอกจากยักษ์แล้ว คำว่า ช้าง ก็เหมือนกัน เช่น ช้าง-โชค-บาร์มี

ในการวิเคราะห์ความหมายของชื่อกระบือ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามหน่วยอรรถโดยแบ่งชื่อกระบือตามหน่วยอรรถเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ชื่อกระบือที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถ 2) ชื่อกระบือที่มีความหมาย 2 หน่วยอรรถและ 3) ชื่อกระบือที่มีความหมาย 3 หน่วยอรรถ ในประเภทชื่อกระบือที่มีความหมาย 1 หน่วยอรรถ พบว่า ชื่อกระบือสามารถจัดตามกลุ่มความหมายต่าง ๆ เป็น 21 กลุ่มความหมาย และชื่อที่อยู่ในกลุ่มความหมายที่สัมพันธ์กับสิ่งของมีค่ามีจำนวนมากที่สุด ในประเภท 2 หน่วยอรรถ จากการวิเคราะห์ความหมายของหน่วยอรรถที่ 1 และหน่วยอรรถที่ 2 ได้จัดเป็น 12 กลุ่ม พบว่า ในกลุ่มสิ่งของมีค่า-กลุ่มความหมายอื่น มีจำนวนชื่อกระบือมากที่สุด มี 56 ชื่อ นอกจากนี้แล้ว ยังเห็นได้ว่าชื่อกระบือที่มีความหมาย 2 หน่วยอรรถ เมื่อ 1 หน่วยอรรถมีความหมายสัมพันธ์กับสิ่งของมีค่าและอีก 1 หน่วยอรรถจะมีความหมายสัมพันธ์กับกลุ่มความหมายต่าง ๆ ถึง 15 กลุ่มความหมาย ซึ่งมีความหลากหลายมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เลี้ยงกระบือนอกจากนิยมตั้งชื่อกระบือที่มีความหมายสัมพันธ์กับสิ่งของมีค่าแล้ว ยังนิยมประกอบกับอีกคำหนึ่งที่มีความหมายสัมพันธ์กับสิ่งอื่น เช่น พืช สัตว์ สถานที่ ศาสนา อำนาจ ร่ำรวย สิริมงคล ความสวยงาม เวลา น้ำหนัก ฯลฯ ในประเภท 3 หน่วยอรรถ มีจำนวนชื่อกระบือทั้งหมด 14 ชื่อ

ชื่อกระบือที่มีหน่วยวรรณสัมพันธ์กับสิ่งของมีค่ามีจำนวนมากที่สุด มีอยู่ 7 ชื่อ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชื่อกระบือที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของมีค่ามีจำนวนมากที่สุดในทั้ง 3 ประเภท

5. อภิปรายผลการวิจัย

การตรวจสอบผลการวิจัยกับคำถามการวิจัยพบว่า ชื่อกระบือสัมพันธ์กับบทบาทของกระบือที่เปลี่ยนแปลงจากการทำนามาเป็นสัตว์เลี้ยงเชิงเศรษฐกิจ โดยปรากฏชื่อที่มีหน่วยวรรณ เพชร และ ทอง ประกอบอยู่ในชื่อมากที่สุด สะท้อนการเปลี่ยนบทบาทของกระบือมาสู่ด้านเศรษฐกิจจึงเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์สายพันธุ์กระบือไทยให้อยู่คู่กับสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับ โสภิตา โสมะเกิด (2560) เรื่องการตั้งชื่อวัวชนภาคใต้ และ ปัทมา เหมือนสมัย (2562) เรื่องการตั้งชื่อสุนัขในประเทศไทย กล่าวคือ ชื่อสัตว์เลี้ยงต่างก็มีความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสัตว์ ชื่อบุคคล โชควาสนา ความรัก ความเจริญรุ่งเรือง ความบันเทิง ศาสนาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อย่างไรก็ตาม การตั้งชื่อสุนัขและแมวมีความแตกต่างกับชื่อกระบือ ตามงานของปัทมา เหมือนสมัย (2562) ที่ศึกษาการตั้งชื่อสุนัขในประเทศไทย พบความหมายเกี่ยวกับอาหารมากที่สุด ส่วนในงานของ Alqarni (2022) เรื่องการตั้งชื่อแมวในซาอุดีอาระเบีย พบว่ากลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพมีจำนวนมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มความหมายเกี่ยวกับอาหารและลักษณะทางกายภาพ ส่วนกลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับสิ่งของมีค่าจะอยู่ในลำดับที่

การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำนาคำของเกษตรกรในชนบทที่ใช้รถไถนาและปุ๋ยเคมี แทนการใช้ประโยชน์จากกระบือเหมือนในอดีต ทำให้รูปแบบการเลี้ยงกระบือจากการเลี้ยงแบบธรรมชาติ เปลี่ยนมาเลี้ยงในฟาร์มที่สัมพันธ์กับบทบาทของกระบือที่เปลี่ยนจากการทำนามาสู่การประกวดและการจำหน่ายสายพันธุ์ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การประกวดกระบืองานเป็นกลไกประการสำคัญที่ยังทำให้เกษตรกรไทยมีความผูกพันกับกระบือหรือควายปลักในรูปแบบที่เปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมไทยและสะท้อนผ่านการตั้งชื่อกระบือในการประกวดกระบือระดับชาติที่จัดขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังผลการวิจัยนี้

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยประเด็นต่อไป

1) ควรมีการศึกษาภาษาที่ใช้ตั้งชื่อกระป๋อง ซึ่งงานวิจัยนี้พบว่ามีการใช้ชื่อภาษาอังกฤษจำนวนมาก เพื่อให้เข้าใจความหมายและแนวทางการตั้งชื่อกระป๋องในฐานะสัตว์เลี้ยงทางเศรษฐกิจในสังคมไทยสมัยใหม่ และค่านิยมการใช้ภาษาอังกฤษในสังคมไทย เช่นเดียวกับการตั้งชื่อบุคคล

2) ควรมีการศึกษาความแตกต่างระหว่างชื่อกระป๋องเพศเมียและกระป๋องเพศผู้ว่ามีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติความงามของกระป๋องแตกต่างกันหรือไม่

3) ควรมีการศึกษาชื่อกระป๋องที่เลี้ยงในภาคครัวเรือน ไม่ใช่เพื่อภาคเศรษฐกิจ เพื่อให้เห็นความเหมือนหรือความแตกต่างของชื่อ กับบทบาทหน้าที่กระป๋องในอดีตและปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

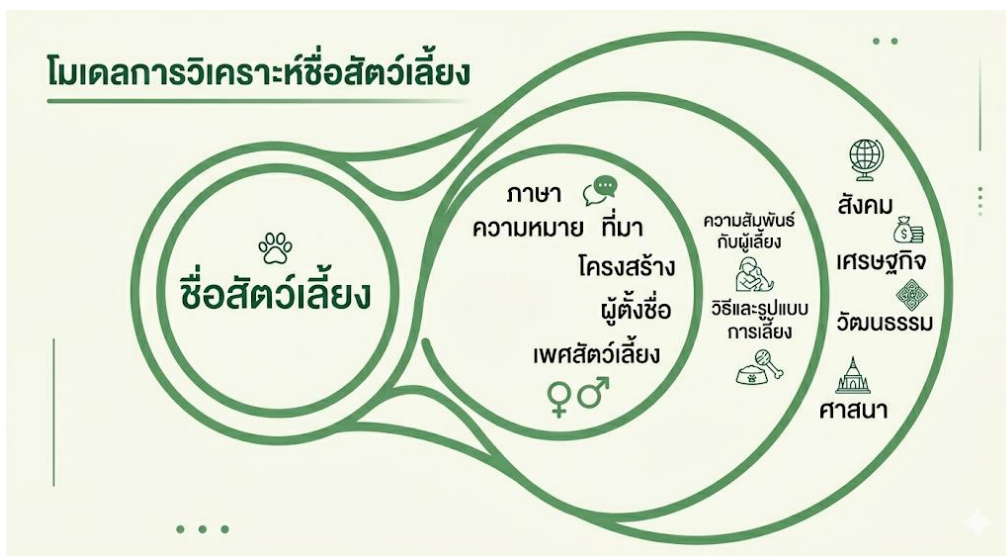
การวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการเลี้ยงกระป๋องเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยงในภาคธุรกิจนั้นมีความสำคัญ เพราะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้เลี้ยงและประเทศได้ ดังนั้น การสร้างมูลค่าผ่านเรื่องเล่าหรือเนื้อหา (content) ที่มาของกระป๋องที่ได้รับรางวัลจะทำให้เกิดการสร้างประวัติและมีที่มาของกระป๋องที่อาจจะนำไปสู่ความสนใจและการเก็บสายพันธุ์บริสุทธิ์ของกระป๋องไทยได้

7. องค์ความรู้ที่ได้

ชื่อกระป๋องเกี่ยวข้องกับสิ่งของที่มีค่า พบคำว่า “เพชร” และ “ทอง” เป็นหน่วยอรรถประกอบในชื่อ ชื่อกระป๋องที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช ส่วนมากเป็นชื่อของดอกไม้ และต้นไม้ ที่เป็นมงคล การตั้งชื่อกระป๋องที่มาจากดอกไม้ มีความสัมพันธ์กับชื่อกระป๋องที่เป็นเพศเมีย ดังนั้น การตั้งชื่อที่บ่งบอกเพศของกระป๋องจึงเป็นข้อค้นพบที่ควรมีการศึกษาในประเด็นนี้เพิ่มเติม แสดงให้เห็นการให้คุณค่าของกระป๋องด้านมูลค่าและความสวยงาม ข้อนี้จึงเป็นข้อค้นพบใหม่จากผลการวิจัยในทางภาษาศาสตร์ที่บูรณาการกับการเลี้ยงกระป๋องสวยงามเพื่อภาคธุรกิจกับการปรับเปลี่ยนบทบาทของกระป๋องในสังคมไทยสมัยใหม่

นอกจากนี้ยังได้โมเดลการวิเคราะห์ความหมายของชื่อกระป๋อง ที่สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ชื่อสัตว์เลี้ยงกับบทบาทและความสำคัญต่อผู้เลี้ยงและสังคม โดยการนำประเด็นด้านบทบาทและหน้าที่ของสัตว์เลี้ยงในทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงวัฒนธรรมความเชื่อมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทางภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะภาษาศาสตร์สังคม และค้นพบ

ลักษณะเด่นของชื่อจากการปรากฏซ้ำของชื่อ ดังงานวิจัยนี้ ที่ค้นพบว่าชื่อกระบือสวยงามมักจะปรากฏคำว่า ทอง เพชร เงิน หรือคำอื่น เช่น สุวรรณ มณี ที่หมายถึงสิ่งของมีมูลค่าสูงกับมูลค่าของกระบือเชิงเศรษฐกิจ จึงได้เป็นโมเดลการวิเคราะห์ชื่อสัตว์เลี้ยงในบริบทสังคมและเศรษฐกิจสมัยใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์ชื่อสัตว์เลี้ยง

(Animal naming analysis model)

โมเดลการวิเคราะห์ชื่อสัตว์เลี้ยงข้างต้น แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 มิติ ดังนี้
มิติที่ 1 มิติสังคมเศรษฐกิจวัฒนธรรมและศาสนา

โดยการวิเคราะห์ให้ความสำคัญกับบทบาทของสัตว์เลี้ยงในสังคมว่ามีบทบาทและหน้าที่อะไรและอย่างไร สัตว์เลี้ยงมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับภาคเศรษฐกิจหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนมีวัฒนธรรมการเลี้ยงหรือศาสนาและความเชื่อที่เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงอย่างไร นอกจากนี้ยังนำสังคมของผู้เลี้ยงว่าเป็นแบบใดมาอธิบายร่วมด้วย เช่น สังคมเมือง สังคมชนบท ฯลฯ

มิติที่ 2 มิติความสัมพันธ์และวิธีการและรูปแบบการเลี้ยง

โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์เลี้ยงและผู้เลี้ยง หรือ สัตว์เลี้ยงกับชุมชนผู้เลี้ยงมีความสัมพันธ์อย่างไร ส่วนวิธีการเลี้ยงวิเคราะห์ถึงรูปแบบการเลี้ยง เช่น แบบธรรมชาติ แบบฟาร์ม แบบในครัวเรือน ฯลฯ

มิติที่ 3 มิติภาษาศาสตร์เชิงนามศาสตร์ (Onomastic linguistics)

โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อ เช่น ภาษา ที่มา ความหมาย โครงสร้าง ผู้ตั้งชื่อ เพศของสัตว์เลี้ยง ชื่อจริง ชื่อเล่น สรรพนามของชื่อ ฯลฯ

การวิเคราะห์ตามโมเดลนี้ควรวิเคราะห์ในทั้ง 3 มิติร่วมกัน แต่อาจจะมุ่งผลการวิจัยในมิติใดมิติหนึ่งเป็นสำคัญ งานวิจัยนี้สามารถใช้แนวคิด ภาษาศาสตร์เชิงสังคมวัฒนธรรม (sociocultural linguistics) มาเป็นแกนกลางการวิเคราะห์ ร่วมกับแนวคิดทางภาษาศาสตร์อื่น ๆ ในประเด็นย่อย เช่น การวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ตั้งชื่ออาจจะปรากฏคำยืมภาษาต่างประเทศในรูปแบบการย่อคำ การตัดคำ ฯลฯ จึงวิเคราะห์คำยืมร่วมด้วยได้ การวิเคราะห์ทั้ง 3 มิติจะทำให้เห็นภาพกว้างของชื่อสัตว์เลี้ยงที่สัมพันธ์กับสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงและวิธีการเลี้ยง ดังนั้น การวิเคราะห์ชื่อสัตว์เลี้ยงในโมเดลนี้ จึงสามารถให้ภาพกว้างได้ชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าการวิเคราะห์เพียงภาษา

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ จันทลักษณ์. (2527). *ควายในระบบไร่นาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- จินตนา อินทรมงคล. (2548). *ควายไทยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นฤพนธ์ ด่วงวิเศษ. (2567). *Naming. คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา*. สืบค้นจาก <https://anthropology-concepts.sac.or.th/glossary/93>
- อโณทัย มาลารัตน์. (2556). *การศึกษาภูมิปัญญาการใช้ควายในการทำนาเพื่อการออกแบบตกแต่งภายในศูนย์ศึกษาระบบนิเวศเพื่อบริการชาวนา จังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ปัทมา เหมือนสมัย. (2562). การตั้งชื่อสุนัขในประเทศไทย: ภาพสะท้อนสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 26(2), 317-346.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สมิทธิ์ชาติ พุมมา และฉันทัส ทองช่วย. (2562). การตั้งชื่อนกในจังหวัดสงขลา. *ประชุมระดับชาติ ครั้งที่ 6 วิทยาลัยนครราชสีมา*, วันที่ 30 มีนาคม 2562. สืบค้นจาก http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2562Vol9No1_2.pdf

- โสภิตา โสมะเกิด. (2560). *การตั้งชื่อวัวชนภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- เอี่ยม ทองดี. (2534). *ควายไทย: สัตว์กตัญญู ผู้ถูกลืม*. กรุงเทพฯ: บริษัท ต้นอ้อ จำกัด.
- Alqarni, M. (2022). Cat Naming Practices in Saudi Arabia. *NAMES: Journal of Onomastic*, 70(2), 27- 34.
- Lindsey, N. H. C. (2017). Pet-naming practices in Taiwan. *Names: Journal of Onomastics*, 65(3), 167–177.
- Ni, F. (2019). *Research of pet naming*. Research report, Shenyang Normal University.
- Shuo, Z. (2010). *A brief look at animal naming*. Modern Mandarin Chinese.